

Ävsändare:
Medborgarrättsrörelsen
Box 21135
100 31 Stockholm
info@mrr.se

Besök oss på: www.mrr.se
Blogg: medborgarratt.wordpress.com

Bli medlem nu! Betala 175 kr till pg 19 69 92-2 för 2008.
(Glöm inte skriva ditt namn och adress)

Föreningsnytt:

Kallelse till stämma och seminarium

Styrelsen för Medborgarrättsrörelsen
kallar härmed till ordinarie stämma i
Stockholm tisdagen den 6 maj 2008.

Stämman hålles i Kilsalen, Berns
salonger vid Berzelli park i Stockholm.

Vi startar kl 18 med seminarium om
äganderätten. **Waldemar Ingdal**, vd vid
tankesmedjan Eudoxa, gör en internatio-
nell utblick och beskriver äganderättens
betydelse för tillväxt i u-länderna och i
väst. Som svenska partner bakom *International Property Rights Index* kan Eudoxa
visa hur starkare lagskydd för ägande-
rätter ökar välståndet.

Lars-Ola Hull, europarättsjurist med
omfattande erfarenhet av domstolspro-
cesser, redogör för konkreta fall över hur
illa till äganderätten sitter i Sverige. Ett
aktuellt exempel är Riksantikvarieämbe-
tets förslag om hur den europeiska land-
skapskonventionen ska tillämpas. Resulta-
tet skulle bli att staten i än större utsträck-
ning tar makten över fastigheter och mark
från markägarna—utan kompensation.

Stämman startar kl 19.

Handlingarna finns på sid 11, 14-15 och
på hemsidan: www.mrr.se/medlem.

På föredragningslistan:

1. Öppnande
2. Val av stämмоordförande och -sekr
3. Val av två justeringspersoner att jämte
stämмоordf justera protokollet
4. Kallelsens godkännande
5. Styrelsens årsredovisning 2007
6. Revisorernas berättelse
7. Fastställ. av resultat- och balansräkning
8. Styrelsens ansvarsfrihet
9. Förslag till stadgeändringar
10. Val av ordförande
11. Beslut om antal styrelseledamöter
12. Val av styrelseledamöter
13. Val av två revisorer
14. Val av valberedning
15. Styrelsens förslag
16. Anmälningsärenden
17. Stämmans avslutande

VÄLKOMNA!

Styrelsen

MEDBORGARRÄTT

Medlemstidning för Medborgarrättsrörelsen ♦ Årgång 31

Kallelse till stämma och ägandeseminarium

Härmed kallas medlemmarna till ordinarie stämma med Medborgarrättsrörelsen
tisdagen den 6 maj i Berns salonger, Berzelli park i Stockholm. Vi startar kl 18
med seminarium om äganderätten. Stämman startar kl 19. Se mer på baksidan. ♦

Tema:

Författningsdomstol

**Sverige behöver mer av maktdelning.
En tydligare åtskillnad mellan lagstif-
tande och dömande makt. Hur det kan
ske diskuteras i detta nummer.**

Advokatsamfundets generalsekreterare

Anne Ramberg och författaren Nils-Eric
Sandberg intervjuas om behovet av en
författningsdomstol.

Hovrättslagman Krister Thelin medver-
kar med skarp kritik av svensk polis. ♦

Högsta domstolen från baksidan.

Ledare:

En aktivare rörelse

Snart är det dags för stämman – du kommer väl 6 maj? – och då finns anledning att summera det gångna året.

Här tänkte jag ta upp vad som hänt hittills i år (berättelse över 2007 hittar du på sista uppslaget).

Uppvakning av Hirschfeldt

I februari uppvaktade vi Grundlagsutredningen – i form av ledamoten hovrättspresident Johan Hirschfeldt, samt utredningens kansliledning – för att överlämna synpunkter som vi tycker utredningen borde väga in i sitt slutarbete. Utredningen ska lägga sitt betänkande före årets slut.

Hirschfeldt och medarbetare lyssnar vänligt och kommer med en del kommentarer och frågor. Det märktes att de tillgodogjort sig vårt öppna brev som Medborgarrättsrörelsen skickade i december. Vår idé om att låta införandet av Författingsdomstol ersätta Lagrådet är ny och ledde till diskussion.

MRR menar att regeringskansliet naturligtvis ska skaffa sig den juridiska expertisen man behöver i lagstiftningsarbetet, men funktionen Lagrådet betyder att landets högsta domarna knyts nära regeringen på ett olyckligt sätt. Bättre då att Författingsdomstolen i efterhand och i juridisk praktik överprövar riksdagens lagstiftning.

Det är en paradox att den yrkesgrupp som är mest beroende av regeringen för sin karriär, är just domarkåren, de som enligt grundlagen ska stå fria från politiska påtryckningar.

Riksdagsman Henrik von Sydow och Dick Erixon inför paneldiskussion under Frihetsveckan i mars.

MRR menar att Lagrådet förlorat sin auktoritet eftersom regeringen ändå till stor del struntar i Lagrådets yttranden. Detta undergräver också domarkårens ställning.

Paneldebatt om frihet

I egenskap av Medborgarrättsrörelsens ordförande medverkade jag i mars i en paneldebatt med ledamöterna i Konstitutionsutskottet **Annie Johansson** (c) och **Henrik von Sydow** (m) samt filosofiprofessorn **Ingemar Nordin**. Temat var "Friheten som grundläggande rättighet".

Annie Johansson lanserade ett nytt begrepp: "liberalkonsekvensbedömning". Hon vill att riksdagen i sitt lagstiftningsarbete ska pröva om politiska förslag ökar makten och ansvaret för staten på den enskildes bekostnad. Om så är fallet bör förslaget inte genomföras.

Ingemar Nordin fyllde på med att man inte bara kan tala om ekonomiska kostnader för politiska beslut, utan även måste väga in kostnader i termer av individuell ofrihet när folk måste anpassa sig och förlorar egen bestämmanderätt.

"Folkomröstningar hotar inte parlamentarismen, utan stärker politikernas lyhördhet."

Henrik von Sydow redogjorde för arbetet i grundlagsutredningen och att Sverige från 2011 kan få ett skydd för individuella fri- och rättigheter genom en juridisk överprövning av politiken, en svensk "Bill of Rights".

Folkomröstningar kontroversiella

Men när jag frågade politikerna om de ställer upp på ett av Gustaf Petréns förslag, att 100.000 medborgare genom namninsamling ska kunna tvinga fram en folkomröstning om lagförslag som ligger på riksdagens bord, sa både Johansson och von Sydow bestämt nej.

Det skulle undergräva parlamentarismen, menade de. Men det är inte sant. De flesta demokratier har maktindelning och

balanserande krafter. Folket borde kunna ta initiativ och överpröva riktigt dåliga lagförslag. Det hotar inte parlamentarismen, utan stärker politikernas lyhördhet. Exempel på där en folkomröstning säkert blivit av, är den konfiskation av pensionssparande som regeringen gjorde 1986. Den kränkningen av äganderätten hade kunnat stoppas om folkomröstningsinstitutet legat i svenska folkets händer.

Och även medborgarinitiativ som inte lyckas nå 100.000 namnunderskrifter, har ändå något konkret att arbeta för. Jag tror samhällsengagemanget skulle öka om människor hade ett mål att sträva efter, ett mål med stark och direkt medborgarmakt. ♦

Dick Erixon

Redaktionsruta

Redaktör och ansvarig utgivare:
Dick Erixon

Detta nummer trycktes i april 2008.

Tidningen utkommer med fyra nummer per år

Tryckeri: LiTa Distribution AB.

ISSN 0283-9555

MEDBORGARRÄTT är medlemstidning för Medborgarrättsrörelsen Friheten i Sverige, MRR. Utgivningen startade 1978.

Prenumeration: 100 kr/år

Lösnummer: 40 kr

Ur innehållet

TEMA FÖRFATTNINGSDOMSTOL

Ledare: En aktivare rörelse **2-3**

Att ha rätt och att få rätt **4-6**

Grundlagens väktare: författingsdomstol **6-8**

Omvärldens författingsdomstolar **8-9**

DEBATT & ANNAT

Svensk polis är i kris **10-11**

Storbankerna spelade bluffpoker **12-13**

Skandiadirektörerna **13**

Styrelsens verksamhetsberättelse 2007 **14-15**

Behovet av en författningsdomstol: Att ha rätt och få rätt

Medborgarrätt har träffat Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg för en intervju.

Anne Ramberg är generalsekreterare i Sveriges Advokatsamfund sedan år 2000. Hon har verkat som advokat i 23 år och handlagt flertalet typer av mål. De senare åren arbetade hon dock främst med affärsjuridik. Hon anser att advokater i större utsträckning än idag borde delta i den allmänna debatten, med egna ståndpunkter. Detta gäller särskilt frågorna om mänskliga fri- och rättigheter.

– Advokaterna borde våga stå på barrikaderna oftare än idag, säger Anne Ramberg.

Regeringsformen från år 1809 ersattes av gällande grundlag år 1974. Många debattörer har riktat kritik mot att den är alltför omfattande och godtycklig. Kritiken gäller exempelvis det så kallade uppenbarhetsrekvisitet, som tolkas så, att en lag vid en domstolsprövning får anses strida mot en annan av högre valör, om det inte är uppenbart.

– Uppenbarhetsrekvisitet måste bort, även om det tappat i betydelse efter EG-rättens inträde i Sverige, enligt Anne Ramberg. Det kravet gäller oavsett om vi inrättar någon form av Författningsdomstol, eller ej. Detta egendomliga rekvisit medför att riksdagen och regeringen som yttersta konsekvens inte behöver följa gällande grundlag!

En rättstat skall bland annat ge medborgarna skydd mot den offentliga maktutövningen, påpekar hon och tillägger:

Domstolar är inga myndigheter

– Ur grundlagsperspektiv har svenska domstolar i en internationell jämförelse en svag ställning. De behandlas som vilken myndighet som helst. I Sverige uppfattas media som den tredje statsmakten. Denna plats är i övriga länder normalt upptagen av domstolarna.

Frågan om Sverige har behov av en Författningsdomstol har länge engagerat Anne Ramberg. Hon är för en sådan, även om hon ser en del problem med hur den skall vara sammansatt, hur den skall organiseras, och vem som skall få föra talan där. Ett annan fråga är hur man ska undvika politisering av utnämningarna och därmed domstolen.

– En Författningsdomstol skulle ge utvidgade möjligheter till en reell lag- och normprövning, för att upprätthålla en

tydligare maktbalans mellan den lagstiftande, verkställande och dömande makten, framhåller hon. Det räcker inte med att se demokratin i sig som en garant för att vi har en rättsstat.

Invändningarna hos en del politiker och jurister mot inrättandet av en Författningsdomstol är flera. Dels hävdar man att jurister inte bör granska politikernas maktutövning, dels ses en Författningsdomstol som en främmande fågel i svensk rättstradition.

Staten inte alltid enbart god

– En Författningsdomstol skall vara en garant för att inte tillfälliga majoriteter leder till att lagstiftning införs som strider mot grundlag och annan lag, och jurister är i allra högsta grad lämpade att göra detta, säger Anne Ramberg. Men visst är en sådan domstol främmande för svenskt rättsväsende, vilket inte hindrar att den behövs, för att tolka och skydda medborgarnas fri- och rättigheter.

Exempelvis Tyskland har en stark Författningsdomstol. Erfarenheterna därifrån pekar på att domstolen inte uppfattas ha urholkat den folkliga makten, som fastställs i öppna demokratiska val.

– Sverige har varit förskonat från de båda världskrigen, påpekar Anne Ramberg. Kriget har påverkat folket ute i Europa, så att de inte tror på att staten enbart är god. Detta är en av förklaringarna till, varför en Författningsdomstol kanske känns främmande för många svenskar. Tvärtom borde flera inse att en sådan domstol ökar legitimiteten för de

politiska processerna, samtidigt som kvaliteten på lagarna ökar! Politikerna måste tänka sig för.

Eftersom många länder har en Författningsdomstol, där sammansättning och talesrätt varierar, är det naturligt att fråga sig hur en eventuell svensk Författningsdomstol bör se ut. Anne Ramberg har den bestämda uppfattningen att Högsta Domstolen (HD), Regeringsrätten (RR), JO och JK består av kompetenta jurister.

Man kan tänka sig olika alternativ. Ett är en Författningsdomstol sammansatt av ledamöter från HD och RR.

Det är helt naturligt att regeringen utser de högsta domarna. Men man kan fundera över hur urvalsprocess och beredning av tillsättningen av de högsta tjänsterna skall se ut för att uppfattas som legitim.

Svenska domare är opartiska

Vissa kritiker menar att regeringens utnämningar av toppjuristerna leder till ett försiktighetstänkande hos de senare. Domarna påstås medvetet eller omedvetet ta politiska hänsyn i sina beslut, för att främja den egna framtida karriären. Anne Ramberg avvisar den tanken bestämt.

– Svenska domare är opartiska och oberoende. Det ställs mycket höga krav för att kunna bli domare. Min erfarenhet är att domarna har stor integritet.

Vad gäller ledamöterna till en svensk Författningsdomstol, kan exempelvis statsvetare utses, så att den s.k. judikaliseringen, eller maktförskjutningen till juristerna uppfattas bli mindre. ▶

Grundlagens väktare: författningsdomstol

Nils-Eric Sandberg är legendarisk skribent och författare. Medborgarrätt har träffat honom i Kristianstad.

Nils-Eric tar vänligt emot i sin villa i Kristianstad och slår genast fast:

– En grundlag måste ha *checks and balances*, d.v.s. fungerande kontroll av makten. Den skall bara innehålla de fundamentala rättsreglerna, inte en mängd detaljer. Den skall vara skriven så att vanligt folk kan förstå vad som menas.

Han demonstrerar sitt eminenta minne genom en snabblektion i "grundlagshistoria": 1809 års Regeringsform skrevs av tio personer på nitton dagar. Den blev ett språkligt mästerverk med stor juridisk skärpa.

► Frågan om och inrättandet av en Författningsdomstol är en långdragen process. Anne Ramberg har i olika sammanhang talat för att de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna förenas i en gemensam organisation.

– Rättsväsendet måste vara så lättillgängligt som möjligt för medborgarna. Men ingripande förändringar av denna typ skall ta lång tid. Det ska bli intressant att se vad sittande Grundlagsutredningen kommer fram till i detta avseende. ♦

Matts Göransson

Arbetet med 1974 års revision inleddes 1956 av en utredning, som

levererade en rapport 1963, varefter kom en beredning 1966 med rapport 1970. Sedan följde förhandlingar, som ledde till den s.k. Torekov-kompromissen. En process på 18 år. Och ett resultat som visat sig vara rejält uselt.

– Det föranledde ständig kritik, ofta anförd av Medborgarrättsrörelsen grundare Gustaf Petré. Han deltog i en arbetsgrupp, som skrev ett komplett förslag i *MOU 1988:1 En ny grundlag*. Den föranledde inga reaktioner förrän Bildt-regeringen tillsatte *Fri- och rättighetskommittén*, som levererade sitt betänkande i SOU 1993:40.

Enligt direktiven skulle följande frågor särskilt beaktas:

- o Skydd för äganderätten.
- o Gräns för skatteuttaget.
- o Precisering av gränserna mellan skatter och avgifter.

- o Negativ föreningsfrihet.
- o Författningsdomstol.

Bortschabblad chans

– De borgerliga partierna schabblade bort detta tillfälle att förbättra medborgarnas skydd mot maktövertagande. Inga av punkterna ovan fanns med i några ändringsförslag. Betänkandet bekräftade i stort de socialdemokratiska ståndpunkterna. Endast en ledamot, advokaten Ulf Brunfelter, reserverade sig mot att utredarna i praktiken struntade i direktiven.

– När det nu är dags igen, får detta tillfälle inte schabblas bort en gång till, menar Nils-Eric Sandberg, och skissar snabbt upp vad som är väsentligt.

Kontrollen får inte bli ett skämt

– Nu förutsätts att regeringens maktutövning kontrolleras av Konstitutionsutskottet, en lösning avsedd för 1800-talets personvalda, självständiga riksdagsledamöter. Dagens partiväsende med hårt sammanhållen blockbildning har gjort den omöjlig. Det blir den sittande majoritetens kontroll av sig själv, vilket ständigt visar sig som närmast ett skämt.

– Lika orimligt är det att tro att domarna i det vanliga rättsmaskineriet skall lyckas hålla sig "oberoende", när det politiska etablissemanget avgör vem som får ett jobb, vad som ger löneförhöjning och hur man gör karriär.

– Sverige har en koncentration av makt till regering och riksdag och därmed till statsministerns person, som är helt extrem bland demokratier. För att skydda minoritetsintressen är det absolut nödvändigt att skapa en kontrollfunktion, som är oberoende av dagspolitiken.

– Därför behövs en Författningsdomstol

(FD). Invändningarna mot den är främst att "jurister skall inte vara överordnade politiker". Det bygger på en ren missuppfattning.

– Det är politiker som skriver grundlagen, inte jurister. De senare blir bara neutrala verktyg för att följa upp att tidigare politiska beslut verkligen efterlevs: att politikerna håller vad de lovat över mandatperioderna. De kan alltid ändra grundlagen, men inte utan att det tas upp i en valrörelse. Medborgarna kan då bevaka sina omistliga värden.

Oberoende författningsdomstol

– Eftersom FD skall kontrollera den sittande majoriteten, måste den konstrueras så att den blir oberoende av den politiska sfären. Det kräver dels långa mandatperioder, kanske 12 år, och dels att förnyringen sker rullande.

– Lika viktigt är hur ledamöterna utses. Från domstolar, universitet, myndigheter och andra samhällsinstitutioner tar en valnämnd in namnförslag med stor bredd ifråga om kompetens och erfarenheter. Där bör inga jurister, statsvetare, ekonomer och personer från näringslivet. Nämnden vaskar fram ett fåtal lämpliga kandidater utanför politiken. De presenteras för Konstitutionsutskottet, som har att nå 75-procentig majoritet, för att välja en kandidat.

– Därmed kan ett politiskt block inte dominera tillsättningarna. Ledamöternas neutralitet blir rimligt garanterad. Och man når en demokratisk legitimitet för domstolen.

– Tillsättandet av valnämnden blir förstås lika kritiskt. Eftersom ledamöterna i FD är så omsorgsfullt utvalda, kan det ►

Fakta och bakgrund: Omvärldens författningsdomstolar

Hur gör andra länder? Här följer en liten internationell utblick, utan anspråk på fullständighet, för att inspirera till debatt om en svensk författningsdomstol (FD).

I "gamla" demokratier, som våra närmaste grannländer, saknas FD, medan de länder som lidit under diktatur ofta har en. Behovet har naturligtvis känts mest trängande, där man inte haft oreserverat förtroende för regimens tjänstemannakår.

Den mest kvalificerade uppgiften för FD är att hindra lagstiftning i strid med gällande grundlag. I Finland bevakas detta av ett utskott i riksdagen. Liksom i Sverige kan domstolarna ifrågasätta en lag bara om det är "uppenbart" att den strider emot grundlagen. Sittande politiska majoritet har alltså tolkningsföreträde.

► vara praktiskt att valnämnden utgöres av de tre senast avgångna ledamöterna i FD.

Författningsdomstolens uppgifter

– Ny lagtext och myndigheters föreskrifter prövas idag mot grundlagen av Lagrådet, men dess utslag är endast rådgivande. Många regeringar har negligerat dess välmotiverade invändningar, vilket gjort processen meningslös. Sådan prövning skall istället övertas av FD, som utfärdar klara godkännanden eller underkännanden, vilka regering och riksdag har att åtygda.

– Grundlagen lägger fast den enskilde medborgarens fri- och rättigheter. Varje domstol skall kunna ifrågasätta en lags

I Norge har Högsta Domstolen (HD) fastställt en praxis som innebär att domstolarna är fria att bedöma en lags grundlagsenlighet, dock endast ifall detta inte diskuterats uttömmande vid dess antagande. Politiken får därmed en motvikt i juridiken. Även i Danmark kan domstolarna ta upp grundlagsfrågor, vilket betyder att det ytterst är HD som avgör, en möjlighet som nyttjats mycket sparsamt.

Tyskland har en FD, men landets federala struktur gör den alltför komplicerad för vår diskussion.

Österrike har den äldsta FD i Europa, instiftad 1920. Den har 14 ledamöter plus 6 ersättare, vilka utnämns på livstid av presidenten. De avgår dock vid 70 år. Den politiska sektorn styr helt hur FD

eller en forskrifts förenlighet med grundlagen utan att felet behöver vara "uppenbart". Om ett mål gått till hovrätt eller kammarrätt och rätten är osäker på tolkningen av grundlagen, skall FD höras eller målet hänskjutas dit, ifall någon part så begär.

– Ett reformerat JO-ämbete skall också kunna driva mål av principiellt intresse vid FD.

– Författningsdomstolens yttersta funktion är att *garantera* den enskilde medborgarens fri- och rättigheter. Därmed får grundlagen återigen den betydelse den en gång var avsedd att ha, avslutar Nils-Eric. ♦

Sture Åström

bemannas, men informellt stävar man efter enighet.

Uppdelning i nominering av domare till FD från några institutioner och beslut av en annan, ibland ett parlament, är ganska vanlig. Man måste ha klart för sig att bakom stängda dörrar försiggår då en utdragen process av diskussioner och kohandel, innan några namn officiellt nomineras, namn som säkert blir godkända.

Flera länder har personalunion mellan domare i FD och domstolsväsendet i övrigt. I Grekland ingår presidenterna för de tre högsta domstolarna samt åtta ledamöter som lottas fram för perioder om två år bland domare i ett par angivna avdelningar.

Estland har personalunion mellan ordföranden i HD och i FD. Denne utses av parlamentet på förslag av presidenten och han föreslår sedan övriga domare i HD, som också skall godkännas av parlamentet. HD består av fyra avdelningar, varav en med 9 ledamöter utgör FD.

I Frankrike utser presidenten och de två talmännen för parlamentets kamrar en ledamot vardera vart tredje år. Litauens FD har samma antal ledamöter och samma mandatperiod. Vart tredje år föreslår landets president, parlamentets talman och HD:s president en ledamot vardera, vilka skall godkännas av parlamentet.

I Ungern väljer parlamentet med 2/3 majoritet, men nomineringarna görs av en kommitté, där varje politiskt parti i parlamentet har en representant.

Italiens FD har 15 ledamöter med 9 års mandat. Fem väljs av presidenten, fem av de tre högsta domstolarna och fem gemensamt av parlamentets två kamrar.

Vid dess omröstningar krävs 2/3 majoritet de första två gångerna, men 3/5 majoritet därefter, vilket verkar vara ett smart sätt att forcera fram kompromisser, så att ledamöterna blir politiskt oberoende.

Spaniens FD-domare utses formellt av kungen. Fyra nomineras av vardera av parlamentets två kamrar med 3/5 majoritet. Två nomineras av regeringen och två av en instans knuten till HD.

Antalet ledamöter varierar i de nämnda länderna från 7 till 15 med en tydlig majoritet för 9. Mandatperioderna varierar från 2 till 10 år, med majoritet för 9 år.

Ett genomgående kännetecken är att ledamöterna inte får ha politiska uppdrag. Ofta tillåts inte heller biinkomster annat än från undervisning på högskolenivå. Ledamöternas politiska oberoende försöker man säkerställa genom att kräva stor majoritet, då en politisk församling beslutar. Där två tydliga politiska block bildats, kan denna målsättning grumlas, genom att blocken gör upp om egna kandidater som balanserar varandra i antal.

I Ungern kan FD få ansvaret för att formulera de frågor som skall gå till folkomröstning, något som vi i Sverige kan ha anledning att fundera på.

Venedigkommissionen är ett särskilt organ för konstitutionella frågor inom Europarådet med deltagare från alla medlemsländer. Dess svenske ledamot, professor Hans-Heinrich Vogel, har välvilligt ställt upp som en av mina källor.

Grundlagsutredningens två expertrapporter finns på deras hemsida och kan rekommenderas. ♦

Sture Åström

Krister Thelin:

Svensk polis är i kris

Förklaringen till succén i New York med nolltolerans var inte bara att antalet poliser blev fler, utan att de också tvingades ut på gatan med tydliga uppgifter. Det skriver lagman Krister Thelin.

Svensk polis är i kris. På annat sätt kan inte bristande lokal närvaro och försämrade upplysningsprocent förklaras. Polisen lider av ett antal strukturfel:

Den är för toppstyrd, byråkratisk och nationellt fyrkantig. Den administrativa överbyggnaden slukar resurser som skulle använts på fältet. De senaste decenniernas omorganisationer har lett till större enheter och längre avstånd till medborgarna.

"Närpolisen" är en "Fjärrpolis". Allmänheten blir hängande i automatiska telefonväxlar när brott skall anmälas, om en patrull dyker upp sker det efter timmars väntan och när den befarade brottsligheten är som högst på "obekvämt" tid, då är polisen i allmänhet ledig.

Svensken är tålmodig men förtroendet för polisen rasar i mätningarna.

Moderaterna i polisfackets knä

Det är inte de enskilda polisernas fel. De systemanpassar sig. Felet är att vänstern aldrig gillat polisen och att moderaterna går i armkrok med polisfacket, som – med rätta – försöker skapa bekvämare arbetsförhållanden för sina medlemmar. För moderater och polisfacket är lösningen enkel: fler poliser (medlemmar).

Problemet är att fler poliser inte löser problemet, om de inte arbetar rätt. För-

klaringen till succén i New York med nolltolerans var inte bara att antalet poliser blev fler utan att de också tvingades ut på gatan med tydliga och mätbara uppgifter.

Men viktigare är att polischefen politiskt svarar inför medborgarna i New York genom borgmästaren. I Stockholm eller Landskrona har medborgarna och deras politiker noll inflytande på polisarbetet. Resultatet blir därefter.

Den svenska grundmodellen är sedan förstatligandet år 1965 centralstyrd, nationell och monolitisk. Det var rätt att ändra för över fyrtio år sedan, med en då svag, splittrad och ojämnt utrustad kommunal polis.

Men när vi nu nått vägs ände är det åter dags att öppna för nya lösningar.

Inför kommunal polis

Låt de kommuner som vill, under statlig kvalitetskontroll, få inrätta sin egen poliskår, direkt ansvarig inför kommunled-

ningen. Polisfacket vill inte ha denna flexibilitet, inte heller moderaterna. Den är rädd för lägre löner och allmän försämring - och är här moderaterna (och de övriga borgerliga som tar ryggen på den av tradition ledande i batongbranschen) bara en reflex av polisfacket.

Riksdag och regering utan insikt

Något djupare "tänk" kan inte spåras till stöd för den allt dyrare men alltmer lågpresterande ordningen; det är symptomatiskt att moderaternas hittillsvarande första namn i Justitiekommittén är polis.

Visst, en reellt förankrad lokal polis kan leda till att polisen ser olika ut i olika delar av landet. Men det är det som är poängen.

Lokalt förankrade ordningspoliser

Polisen skall inte bara anpassas till den lokala brottsstrukturen, det vill säga efter medborgarnas efterfrågan, utan också spegla den demografiska verkligheten i kommunen. Fler poliser med albansk bakgrund i Landskrona och med den internationella bakgrund som krävs i Stockholm och andra storstäder.

Det går att ta fram bra lokala ordningspoliser på kortare tid än vad det nu tar att utbilda den lokalt illa anpassade polisen.

Bättre med en kvalitetssäkrad medborgarstyrd lokal polis än medborgargården. ♦

Krister Thelin

är lagman och domare i Internationella krigsförbrytartribunalen i Haag

Valberedningens förslag till 2008 års stämma

Eftersom styrelsen utökades och förändrades förra året på ett sätt som inneburit mer aktivitet har valberedningen kommit fram till att föreslå omval av sittande styrelse.

Valberedningen föreslår således att stämman utser sju ledamöter inklusive ordförande (oförändrat).

Valberedningens förslag omfattar omval av:

- o Dick Erixon
- o Mats Lönnerblad
- o Margareta Hedelius
- o Lennart Hane
- o Thomas Persson
- o Staffan Åkerlund
- o Sture Åström

Valberedningens förslag till revisorer: Carl Holm och Erik Björn-Rasmussen (båda omval). ♦

Stockholm i mars 2008

Matts Göransson

Jan Leijonhird

Anita Enflo

Mats Lönnerblad:

Storbankerna spelade bluffpoker, domstolarna vägrade att syna

Domstolarnas hantering av tvister i bankkrisens följd uppvisar häpnadsväckande brister. Bevisprövningen och uttolkningen av lagarna uppfyller inte kraven som kan ställas i en rättsstat. Regeringen måste snarast tillsätta den granskning som riksdagen krävt.

I samband med att Nordbanken 1991, då banken själv varit på obestånd sedan länge, lade beslag på en del av Erik Pensers stora tillgångar, utropade sig Nordbankens dåvarande ordförande Björn Wahlström som vinnare i deras tvist. Det skedde med de beryktade orden: "Penser är slut. Hans epok är slut. Han är pank. Han är färdig Han har inte en krona på fickan, men det är inte vårt problem"

Det var så storbankerna gjorde med sina kunder under den svenska bankkrisen, när man öppet och i massmedia förtalade sina kunder, genom att antingen påstå att de var på obestånd (när det i själva verket var bankerna som var på obestånd) eller var grovt kriminella.

Ibland vågade bankerna inte uttala sig öppet för pressen, mot sina gamla trofasta kunder, vars tillgångar man ville lägga beslag på. Då valde man i stället att förtala kunderna i olika olagliga register, som jag tidigare skrivit om i Svenska Dagbladet och i mina böcker om bankkrisen.

Domstolarnas bevisprövning

Sedan upprepade domstolarna vad bankerna sagt före rättegångarna i olika domar och rättegångsprotokoll, som jag tagit del av. Utan att ha någon bevisning, utan att bankerna kunnat bevisa att säkerheterna hos deras kunder hade försämrats. Det var också något som Erik Penser fick känna av i hovrätten, i hans stora tvistemål mot Nordbanken.

I hovrätten dom i Erik Pensers mål mot Nordbanken i Svea hovrätt den 28 juni 2002 påstår hovrätten att Erik Penser saknade ekonomiska möjligheter att finansiera lösen av pantsatta Nobelaktier. Det sker mot bakgrunden av Björn Wahlströms tidigare uttalande i pressen.

Hovrätten yttrar sig i frågan, utan stöd av vare sig skriftliga bevis eller vittnesmål, i en av Sveriges genom tidernas dyrbaraste rättegångar, som hittills kostat Erik Penser över 100 Mkr. Trots alla mycket grova rättegångsfel i hovrätten, är målet ännu inte prövats i högsta rättsinstans.

Hovrätten skriver också: "det framgår av utredningen att Erik Penser kort före köpen i september begärde att få lösa panten, men det framgår också att han inte hade ekonomiska möjligheter till detta".

Hovrättens konstaterande angående Pensers "ekonomiska möjligheter" som man i praktiken inte hade någon kännedom om, är felaktig och saknar grund.

Det framgår varken av skriftliga bevis eller av vittnesmål att Penser i september 1991, saknade möjligheter att lösa de pantsatta Nobelaktierna. Således tillåter sig hovrätten att i en så stor och viktig rättegång fabulera fritt i en dom, kring något som man inte alls känner till.

I stället för att förhandla med Penser faxade Nordbanken till honom att man avsåg att "utnyttja den option Ni angivit" att köpa Yggdrasil och tre systerbolag för en krona styck. Nordbanken vägrade i själva verket att lösa panten, trots Erik Pensers uttryckliga begäran.

Pantlösen får inte förvägras

I själva verket är det så, vilket domstolen också borde känna till, att pantlösen ej får förvägras eller nya villkor uppställas för pantlösen omfattande andra lån än de pantsättningen skett för. Mot detta har Nordbanken brutit, men domstolen har inte velat förstå.

Oaktat Erik Pensers ekonomiska möjligheter att finansiera lösen av pantsatta Nobelaktier, saknar det också betydelse i sakfrågan. Pantsättare behöver efter vägrad pantlösen ej styrka sin betalningsförmåga, vilket hovrätten inte heller velat ta till sig, av någon anledning som jag inte heller känner till.

Reinfeldt måste verkställa sitt löfte

Därför borde snarast den oberoende utredning som riksdagen redan har beslutat om, men som regeringen Reinfeldt fortfarande inte verkställt, också ta reda på hur det kan komma sig att domstolarna tillåts göra så många och uppenbart grova rättegångsfel i ekonomiska mål, som bankkunderna med befintlig svensk lagstiftning, borde ha vunnit.

Hur det kan komma sig att svenska domstolar, i de flesta fall jag tagit del av, helt ogenerat går bankernas ärenden? Det är en gåta som jag fortfarande inte fått något godtagbart svar på. ♦

Mats Lönnerblad är vice ordförande i Medborgarrättsrörelsen

Skandia-direktörerna

I mars avkunnade Stockholms tingsrätt frikännande dom mot Lars-Eric Petersson och Ulf Spång från misstankar om grovt skattebrott.

Motivering lyder: "Ett sådant förfarande skulle innebära inte bara ett avtalsbrott från hans sida utan sannolikt även en brottslig handling. Det kan på goda grunder ifrågasättas om en person i Ulf Spångs ställning var beredd att ta sådana risker".

Domstolen anser alltså på fullt allvar att en Skandiadirektör inte kan tänkas utsätta sig för risken att begå brott och därför måste vara oskyldig.

Vart tog likhet inför lagen vägen? ♦

Dick Erixon

Styrelsens verksamhetsberättelse 2007

Inför ordinarie stämman får styrelsen härmed avge följande verksamhetsberättelse för det gångna året:

Medborgarrättsrörelsens 33:e verksamhetsår blev något av ett nystartsår med fler aktiviteter än på länge. Här följer en kort redogörelse i kronologisk ordning.

Seminarium: "Går det att rädda rättssäkerheten?"

I april hölls seminarium i Ingenjörsvetenskapsakademiens lokaler i Stockholm inför ett 60-tal deltagare. Medverkande: Högsta domstolens ordförande, justitierådet **Johan Munck**, och riksdagsman **Henrik von Sydow**, tillika ledamot i Konstitutionsutskottet och Grundlagsutredningen.

Medborgarrättsrörelsens vice ordförande **Mats Lönerblad** inledde med att rikta kritik mot domstolarna för att döma utifrån politiska hänsyn istället för efter lagboken. Den fria bevisvärderingen får inte innebära att domarna får grunda sina avgöranden på en rent subjektiv uppfattning rörande bevisens värde, vilket alltför ofta sker idag. Domarnas övertygelse måste vara objektivt grundade och stödjas på resonemang som blir begripliga för dem som läser domskälen.

Johan Munck konstaterade att det är fullt möjligt, till och med troligt, att det finns oskyldigt dömda i svenska fängelser. Formuleringen "bortom allt rimligt tvivel" betyder inte att man måste vara 100 procent säker, det räcker med kanske 98-99 procent och då finns det risk för felbedömningar.

Henrik von Sydow påtalade risken för det som kan kallas "hyperlexi", alltså en stark tillväxttakt i produktionen av nya lagar, och konstaterade: "Ju fler lagar, desto sämre

stat". Lagstiftningstempot har drivits upp på ett sådant sätt att rättsäkerheten riskeras.

Årsmötet

I maj hölls årsmöte på Berns salonger i Stockholm med ett 20-tal medlemmar. Det inleddes med att avgående ordföranden Anita Enflo som blickade tillbaka på sina tio år som ordförande och vilka erfarenheter som kan göras. Hon avtackades därefter av årsmötet.

Till ny ordförande valdes företagaren och debattören Dick Erixon. Valberedningen betonade behovet av publicistisk erfarenhet i styrelsen. Därför nyvaldes också chefredaktören Staffan Åkerlund och skribenten Sture Åström till ledamöter.

Styrelsens sammansättning efter årsmötet: **Dick Erixon** (ordf), **Mats Lönerblad** (vice ordf), **Margareta Hedelius**, **Lennart Hane**, **Thomas Persson**, **Staffan Åkerlund** och **Sture Åström**.

Till revisorer valdes **Carl Holm** och **Erik Björn-Rasmussen**.

Till valberedning valdes **Matts Göransson** (sammankallande), **Jan Leijonhird** och **Anita Enflo**.

Petrén-seminarium i december

Den 5 december hölls, på det som skulle varit Gustaf Petréns 90-årsdag, ett välbesökt seminarium på Gällöfsta city med ett 70-tal deltagare. Medverkade gjorde professor **Joakim Nergelius**, riksdagsman **Fredrick Federley** och universitetslektorerna **Karin Åhman** och **Jesper Ekroth**.

Federley talade om medborgarnas brist på makt och om att det behövs en "grimma på makten". Nergelius menade att det är ett

"fattigdomsbevis att vi i Sverige inte har en mer levande debatt om de konstitutionella skiljelinjerna mellan folksuveränitet och maktindelning".

I paneldebatten lyftes frågor om författningsdomstol och hur rättssäkerhetsgarantierna kan stärkas också i de många miljoner förvaltningsbeslut som fattas varje år.

Öppet brev till Grundlagsutredningen

I december sände styrelsen öppet brev till Grundlagsutredningen med rubriken **Vem äger medborgaren?**

Svaret på den frågan ges i brevet genom citat av Gustaf Petrén: "Den statliga organisationen är till för medborgarnas skull, inte tvärtom. Staten äger inte medborgarna, den får inte förfoga över deras liv."

Till brevet bifogas 18 punkter med förslag till grundlagsförändringar där de viktigaste är upphävande av uppenbarhetsrekvisitet, inrättande av författningsdomstol, stärkt straffansvar vid tjänstefel och kraftigt förstärkning av JO-ämbetet.

Det är krav som känns igen från Petréns arbete, men formulerade i en för vår tid aktuell kontext.

Aktivare hemsida

Under sommaren och hösten har webbsiten www.mxr.se successivt uppdaterats. Ett arkiv med artiklar, intervjuer och texter av Gustaf Petrén har påbörjats. En presentation av verksamheten och aktuella pressmeddelanden finns nu också på hemsidan. Antalet besök på hemsidan uppgick till omkring 1.200 under hösten 2007.

Bloggen Medborgarrätt

I maj startades bloggen medborgarratt.wordpress.com på internet där styrelsen kontinuerligt kan informera om nyheter, initiera diskussioner som medlemmar kan

delta i genom att bidra med kommentarer. Poddradiointervju gjordes också av ordföranden med riksdagsman Henrik von Sydow (7/11) om grundlagsutredningens arbete. Sedan starten och fram till årets slut har 43 blogginlägg lagts upp och antalet besök uppgick till över 5.500 st.

Tidskriften Medborgarrätt

Utgivningen av medlemsorganet fortsätter med fyra nummer per år. Layouten har under hösten förändrats så att det tydligare framgår att det handlar om en tidskrift. I marknadsföringssyfte har vi börjat distribuera tidskriften till ett antal tidningsredaktioner och till ledamöter i Grundlagsutredningen.

Debattartiklar i pressen

Debattartiklar författade av styrelseledamöter om grundlagen i allmänhet och för författningsdomstol har publicerats i 14 tidningar, samt ytterligare 3 artiklar på andra teman.

Medlemsantalet

Vid 2007 års slut fanns 176 betalande medlemmar, vilket kan jämföras med 112 betalande vid förra årets utgång.

Styrelsesammanträden

Styrelsen har haft 7 protokollförda möten.

Slutord

Det har varit ett aktivt år, 2007. Och det är i högsta grad rimligt med tanke på Grundlagsutredningens pågående arbete. Styrelsen avser att fortsätta hålla detta högre tempo under 2008 genom att bland annat publicera kvalificerade rapporter.

Vi hoppas på detta sätt kunna öka antalet medlemmar och bygga upp ett kontaktnät med juridisk expertis, vilket skulle öka slagkraften i rörelsens budskap. ♦